

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора педагогічних наук, професора **ПРИМИ РАЙСИ МИКОЛАЙВНИ**
на дисертацію **ПРЯДКА ОЛЕКСАНДРА ВІКТОРОВИЧА** на тему:
«Методика організації самостійної роботи студентів
спеціальності «Освітні, педагогічні науки» в умовах дистанційного навчання»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»
галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка»

Актуальність обраної теми та її зв'язок з відповідними планами галузей науки.

Дисертація Прядка Олександра Вікторовича на тему: «Методика організації самостійної роботи студентів спеціальності «Освітні, педагогічні науки» в умовах дистанційного навчання» в реаліях складних умов сьогодення, спричинених війною, що змінюють концептуальні засади й розширюють функції самостійної роботи, актуалізують перехід на дистанційну форму навчання, зростаючої потреби сучасного інформаційного суспільства у висококваліфікованих фахівцях, здатних до самостійних дій та відповідальних рішень, не викликає сумніву. Цей процес підсилюється також необхідністю практичної реалізації нової освітньої парадигми, спрямованої на створення цілісної системи безперервної освіти, за принципом «освіта впродовж усього життя» завдяки добре відомій в усьому світі системі організації дистанційного навчання, розширення сфери самостійної діяльності студентів через залучення до процесу пізнання інформаційних та телекомунікаційних комп'ютерних технологій як першооснови формування навичок самоорганізації, самоосвіти, самонавчання, самовдосконалення і саморозвитку.

Дослідження виконано в межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України «Теоретико-методичні основи навчально-виховної роботи у природоохоронних та аграрних вищих навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0115U003561).

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Дисертантом на основі аналізу наукової літератури теоретично обґрунтовано організацію самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання; охарактеризовано теоретичні підходи та принципи самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання; проаналізовано провідні напрями щодо організації самостійної роботи студентів ЗВО в умовах дистанційного навчання; визначено сучасні технології, методи та особливості організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання у ЗВО; експериментально перевірено методiku реалізації конструктивно-педагогічних і методичних умов організації самостійної роботи студентів спеціальності «Освітні, педагогічні науки» в умовах дистанційного навчання.

Проведений аналіз представленої дисертації в контексті вперше отриманих та найсуттєвіших наукових результатів дозволив з'ясувати, що дисертантом *уперше*

визначено сутність та специфіку педагогічного забезпечення самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання на основі теоретичного, ретроспективного, порівняльного та системного аналізу сучасного наукового дискурсу; охарактеризовано провідні напрями та принципи самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання; проаналізовано теоретичні підходи до організації самостійної роботи студентів ЗВО в умовах дистанційного навчання; визначено сучасні технології, методи та особливості організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання у ЗВО; теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено структурно-змістовну модель організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання та особливості її функціональних компонентів (мотиваційно-цільовий, когнітивний, практично-діяльнісний, рефлексивний) як відображення невід'ємних складових і логіки цілісного процесу організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання; здійснено науково-методичне забезпечення реалізації структурно-змістовної моделі через комплексний системний вплив на особистісні якості студентів у системі самостійної навчальної діяльності; експериментально перевірено методику реалізації конструктивно-педагогічних і методичних умов організації самостійної роботи студентів спеціальності «Освітні, педагогічні науки» в умовах дистанційного навчання, що мають забезпечити ефективність функціонування структурно-змістовної моделі; *удосконалено* принципи щодо виконання випереджувального підходу до здійснення організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання та концептуальних ідей неперервного професійного розвитку студентів в Україні в умовах глобалізаційних процесів; *подальшого розвитку набули* положення щодо організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання передових ідей зарубіжного досвіду в системі реформування освітньої системи України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується результатами дослідження, проведеного дисертантом, і загалом, не викликає сумніву. Автор ставив собі за мету розробити та експериментально перевірити методику організації самостійної роботи студентів спеціальності «Освітні, педагогічні науки» в умовах дистанційного навчання.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів. Практичні напрацювання, одержані в ході дослідження, зокрема методичні розробки, тестові опитувальники, методики реалізації конструктивно-педагогічних і методичних умов організації самостійної роботи студентів спеціальності «Освітні, педагогічні науки» в умовах дистанційного навчання: телекомунікаційних, мережевих, інформаційних, технологій телеконференцій, ТВ-технологій, інтернет-технологій; проблемного навчання, навчання у співробітництві, кооперативного, гейміфікації, можуть бути використані

для підвищення якості освіти та готовності студентів до викликів нинішнього ринку праці, а також удосконалення освітньої практики.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес в освітній процес Національного університету біоресурсів і природокористування України, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення теоретичних і методичних засад організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання; підготовки посібників, програм освітніх компонентів; у системі післядипломної педагогічної освіти; у професійній діяльності педагогічного персоналу ЗВО.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. Основні положення дисертації викладено в 13 публікаціях, з яких 2 статті у періодичних наукових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 6 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 6 тез наукових доповідей.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Дисертація має традиційну структуру, що включає анотацію, вступ, три розділи, список використаних джерел та додатки. У вступі автор обґрунтовує актуальність обраної теми дослідження, чітко визначає об'єкт і предмет дослідження, формулює мету й завдання, а також окреслює дослідницький апарат, необхідний для їх розв'язання.

Структурні компоненти трьох розділів логічно вибудовані та послідовно демонструють траєкторію наукового пошуку від визначення теоретичних засад через розроблення структурно-змістовної моделі організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання. Розділи органічно взаємопов'язані та цілеспрямовано орієнтовані на вирішення завдань, визначених у вступі, що підтверджується структурованими та аргументованими висновками до кожного з них.

Додатки унаочнюють достатню доказову базу щодо проведення дослідницько-експериментальної роботи з організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання та посвідчують її практичну значущість.

У **вступі** здобувачем комплексно представлено науковий апарат дослідження: обґрунтовано актуальність обраної теми, чітко сформульовано мету та систему завдань дослідження, визначено інструментарій наукового пошуку. Належним чином розкрито наукову новизну отриманих результатів та їх теоретико-практичне значення для педагогічної науки і практики. Коректно представлено результати апробації результатів дослідження та перелік публікацій за темою дисертації, окреслено структурні компоненти роботи та її загальний обсяг.

Перший розділ **«Теоретичні основи організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання»** засвідчує глибину теоретико-методичної підготовки здобувача, що виявляє особливу ретельність під час розкриття сутності та специфіки педагогічного забезпечення самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання, виокремлення моделей дистанційної освіти, що різняться особливостями вживаних технологій, а також ступенем управління та відповідальності викладача та студента.

Вважаємо переконливим авторське узагальнення, що основними тенденціями розвитку освіти є гуманізація освітньої діяльності студентів і викладачів, широке використання інформаційних технологій у розвиток професійного потенціалу студентів, зростання ролі самоосвіти, створення віртуального освітнього простору, що актуалізує роль дистанційного навчання, зростання пізнавальної діяльності студентів, коли освітній процес стає гнучким, мобільним, з'являється можливість координувати освітні потреби кожного студента.

Особливу наукову цінність становить ґрунтовний аналіз провідних принципів (гуманізації й гуманітаризації, наступності, науковості, свідомості й активності студентів, системності, послідовності й раціональності організації самостійної навчальної діяльності студентів, системності, послідовності й раціональності організації самостійної навчальної діяльності студентів, доступності й достатнього рівня складності в організації самостійної навчальної діяльності студентів, зв'язку теорії з практикою в організації самостійної навчальної діяльності, професійно-педагогічної значущості знань і професійної компетентності, наочності, індивідуалізації, пріоритетності педагогічного підходу при проєктуванні освітнього процесу в дистанційному навчанні, педагогічної доцільності застосування ІКТ, відповідності технологій до навчання, мобільності навчання, забезпечення захисту інформації, неантагоністичності дистанційного навчання існуючим формам освіти, інтерактивності, ідентифікації та інші) та наукових підходів (стратегічний, проєктний підхід, синергетичний підхід, системний підхід, культурологічний підхід, акмеологічний підхід, студентоцентризований підхід, індивідуальний підхід, змішаний підхід, компетентнісний підхід, диференційований підхід, особистісно орієнтований підхід, технологічний підхід) до організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання.

Другий розділ **«Методика організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання»** презентує ґрунтовний рівень теоретико-методичної підготовки здобувача щодо визначення провідних напрямів, сучасних технологій організації, методів, особливостей організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання, методів дистанційного навчання.

До безсумнівних позитивів слід віднести розроблену здобувачем структурно-змістовну модель організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання (рис 2.1.), яка представлена науково-методологічним (мета, принципи, підходи), організаційно-діяльнісним (напрями, технології, методи, особливості, умови), оцінювально-

результативним (компоненти, критерії, рівні, результат) блоками, органічно вливається у освітній процес, не потребує додаткових витрат і спрямована на вдосконалення дистанційного навчання студентів та позитивно відбивається на засвоєнні ними знань.

Третій розділ **«Результати педагогічного експерименту організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання»** засвідчує високий рівень проведення здобувачем дослідницько-експериментальної роботи. Нам імпонує наукова позиція здобувача щодо виокремлення й характеристики критеріїв динаміки організації самостійної роботи студентів спеціальності «Освітні, педагогічні науки» в умовах дистанційного навчання (мотиваційний, пізнавальний, діяльнісний, творчо-креативний), а також виокремлення показників у розрізі кожного з них.

Слід відзначити ретельність здобувача щодо поетапного проведення експериментального дослідження, логічно й послідовно викладеного перебігу формульованого етапу педагогічного експерименту.

Про кваліфікаційну готовність здобувача до отримання ступеня доктора філософії зі спеціальності «Освітні, педагогічні науки» свідчить умотивоване використання ним під час формульованого експерименту технологій дистанційного навчання (телекомунікаційних, мережевих, інформаційних, технологій телеконференцій, ТВ-технологій, інтернет-технологій; проблемного навчання, навчання у співробітництві, кооперативного, гейміфікації) та методи (кейси, чат-конференції, WebQuest, індивідуалізованого викладання і навчання, проєктів, дослідницький, модульне навчання, інтерактивний метод, «мозкового штурму», синхронного дистанційного навчання), а також опитувальника перевірки реалізації конструктивно-педагогічних і методичних умов застосування дистанційних технологій у системі самостійної роботи студентів спеціальності «Освітні, педагогічні науки».

Висновки до дисертації є досить інформативними, розкривають зміст теми та висвітлюють послідовне виконання завдань дослідження.

Дотримання академічної доброчесності, відповідність анотації основним положенням дисертації. Аналіз тексту дисертації дає підстави зробити висновок, що здобувач дотримувався загальних вимог та вимог академічної доброчесності. В основному тексті автором оформлено покликання на використані наукові праці, періодичні видання, документи тощо. Анотація відображає поетапність вирішення мети і завдань дисертації.

Дискусійні положення і зауваження до змісту дисертації. Попри відзначений позитив, віддаючи належне ерудиції автора дисертації, у контексті наукової дискусії, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження:

1. На початку першого розділу частково відсутній системний виклад проблемного поля, що ускладнює сприйняття сформульованих суперечностей у кінці розділу. Варто було

б більш структуровано зробити виклад проблемного поля дослідження, що покращило б логічне сприйняття матеріалу.

2. У підрозділах повторюються фрагменти визначень і загальні фрази, що знижує наукову щільність тексту. Доцільно було б їх усунути.

3. Підрозділ 2.3 потребує систематизації. Опис методів подано частково хаотично, без чіткої класифікації. Варто було б зробити їх в такому порядку: традиційні методи – синхронні – асинхронні – цифрові.

4. Виклад матеріалу дисертаційного дослідження відповідає науково-академічному стилю, однак автору не вдалося уникнути окремих мовностилістичних та орфографічних огріхів, частин тексту, переобтяжених ускладненими конструкціями.

Водночас стверджуємо, що висловлені зауваження мають здебільшого характер побажань, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, не знижують високої теоретичної і практичної цінності проведеного дослідження, загального позитивного враження від дисертації, у рамках якої запропоновано нове розв'язання проблеми методики організації самостійної роботи студентів спеціальності «Освітні, педагогічні науки» в умовах дистанційного навчання.

Висновок. Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження на тему: «Методика організації самостійної роботи студентів спеціальності «Освітні, педагогічні науки» в умовах дистанційного навчання» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), а її автор Прядко Олександр Вікторович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка».

Офіційний опонент завідувачка кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки, доктор педагогічних наук, професор Раїса ПРИМА